

Kommissionens meddelande om strategi 2020/21:FPM115 för en hållbar blå ekonomi i EU - Omställningen av EU:s blå ekonomi för en hållbar framtid

Infrastrukturdepartementet

2021-06-21

Dokumentbeteckning

COM (2021) 240
MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH
SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN om en ny strategi
för en hållbar blå ekonomi i EU: Omställning av EU:s blå ekonomi för en
hållbar framtid

Sammanfattning

Den 17 maj 2021 presenterade kommissionen sitt meddelande om en ny strategi för en hållbar blå ekonomi.

Det övergripande syftet med strategin är att anpassa riktningen för den blå ekonomin till att ligga i linje med den Gröna Givens (COM/2019/640 final). Kommissionen aviserar med sitt meddelande en tydlig förändring mot en mer cirkulär och hållbar blå ekonomi, från den tidigare förda politiken för blå tillväxt, till exempel presenterat 2012 (COM/2012/0494 final), som hade en mer linjär inriktning mot tillväxt och jobbskapande.

Meddelandet innehåller en uppräkningslista av nya mål, en presentation av pågående relevanta initiativ samt aviseringar av nya initiativ av olika slag som kommissionen framöver avser att presentera.

Ämnena spänner brett över sjöfart och hamnar till fiske, minskat avfall, havsmiljöskydd men också ämnesöverbyggande förvaltningsfrågor, innovation och medborgarengagemang (citizen engagement).

Regeringen är positiv till kommissionens övergripande syfte att få den blå politiken i linje med den Gröna Givens genom att till exempel stärka de tre olika perspektiven av hållbarhet – socialt, ekonomiskt och miljömässigt, öka cirkuläriteten i den blå industrin och att bättre integrera förvaltningen av olika maritima intressen. Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Meddelandet läggs fram inom ramen för EU:s hållbara blå ekonomi, tidigare kallade blå tillväxt eller ”blue growth” vilket är ett uttryck kommissionen nu går bort ifrån.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen meddelade i sina politiska riktlinjer i juli 2019 att kommissionen skulle ta fram nya riktlinjer för den hållbara blå ekonomin.

Kommissionens utveckling av den blå ekonomin har gått snabbt det senaste decenniet där en viktig hållpunkt var meddelandet Blå tillväxt – möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn (COM/2012/0494 final). Då, 2012, var fokus tydligare jobb och tillväxt, men konceptet om den blå ekonomin har sedan dess utvecklats i takt med tiden till att mer inbegripa ett hållbarhetsperspektiv.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet är uppdelat i avsnitt som tar upp specifika delar av den blå ekonomin. Nedan anges de i sammanfattad form.

I) Omställningen från Blå tillväxt till Hållbar Blå Ekonomi

I.I) Klimatneutralitet och inga föroreningar

Meddelandet från 2020 om hållbar och smart mobilitet – att sätta EU:s transporter på rätt spår för framtiden (COM(2020)789) lyfts fram som viktig grundplatta för initiativ inom transportsektorn rörande den blå ekonomin. Specifikt nämns avsikten att sjösätta det första noll-utsläppsfartyget 2030. Vidare lyfts högre målsättningar kring EU ETS och revisionen av direktivet

om energibesättning som lämpliga verktyg för att nå klimatneutralitet och minskade föroreningar.

2020/21:FPM115

Det kommande initiativet Fuel EU ska öka användningen av förnybara/hållbara/”low carbon” bränslen inom sjöfarten och det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen ska revideras för att stödja detta.

Kommissionen lyfter även fram arbetet med ett nytt område för utsläppskontroll (ECA) i Medelhavet samt ett påbörjat arbete för utsläppskontroll i Svarta Havet.

I meddelandet för kommissionen fram att framtidens hamnar behöver utvecklas för att få en nyckelroll som hubbar för bränslen som är förnybara/hållbara/”low carbon”. För att stödja omställningen till dessa energityper, samt miljömässigt rena transporter och hamnar, presenterar kommissionen en serie åtgärder och mål.

Kommissionen ska skapa ett ”Blått Forum” för att koordinera och stärka dialogen mellan alla användare av havet för att öka synergier. Vidare ska kommissionen främja EU-medel till gröna(re) transporter, inklusive fiskeflottorna. Kommissionen kommer även arbeta för nollutsläppshamnar.

I.II) Cirkulär ekonomi och att minska mängden avfall

I avsnittet finns ett fokus på plast och skräp samt att det är viktigt att det inte ens kommer till havet från början. Kommissionen ska agera för att halvera all plast i havet, liksom förhöjda halter av näringstillflöde till havet, undervattensbuller och användning av kemiska pesticider till 2030. Insatser för att minska mängden mikroplaster nämns även. Vidare ska kommissionen säkerställa att använd fiskeutrustning av plast ska samlas in och återvinnas. Slutligen föreslår kommissionen även revisioner av förordningen om återvinning av fartyg och EU:s regler för avveckling av offshoreplattformar för att säkra skyddet av miljön.

I.III) Biodiversitet och att investera i naturen

I avsnittet presenteras målet om att skydda 30 procent av havet och att skapa ekologiska korridorer för att vända förlusten av biologisk mångfald, bidra till klimatreducering och motståndskraft och samtidigt generera betydande ekonomiska och sociala fördelar. Det anges av kommissionen att investeringar i marint skyddade områden ger ekonomiska vinster samt kan öka förekomsten av fisk och marint liv vid effektiva åtgärder. Kommissionen planerar att föreslå bindande EU-regler för att restaurera skadade ekosystem, en ny handlingsplan för att skydda fiskeresurser och ekosystem samt främja lokala deltagandeinitiativ.

I avsnittet berörs den ofrånkomliga utmaningen för kustinfrastrukturen i och med klimatförändringarna och dess konsekvenser. Grön infrastruktur kommer bli en helt ny sektor. Grön infrastruktur använder vegetation och andra naturliga element och metoder för att återställa några av de naturliga processer som krävs för att till exempel rena vatten eller skydda kuster från erosion och stormar. Initiativen handlar främst om att öka kunskaperna på området, stimulera samarbete mellan kustregioner och öar samt stödja medlemsländer att fasa in investeringar i sektorn Grön infrastruktur.

I.V) Ansvarstagande system för mat

I avsnittet lyfts den nuvarande negativa påverkan från marina livsmedelssystem och att kommissionens mål är föra detta system mot hållbarhet. Flera utmaningar för fisket återstår fortfarande och pågående processer för att möta dessa lyfts fram. Det lyfts också fram att digitalisering är viktig i strävan att göra matproduktion från haven mer hållbar och den "know-how" som krävs skulle kunna skapa en ny generation av jobb.

Vattenbruk benämns att ha en stor potential som välförvaltad kan utgöra en värdefull produktion med lågt miljöavtryck. Vattenbruket har moderniserats och diversifierats där alger särskilt lyfts fram med många olika nyttor, både som mat till människa och djur samt deras egenskap att ta upp de näringsämnen som bidrar till övergödningen.

Kommissionen kommer att föreslå ny lagstiftning till 2023, som avser att påskynda övergången av fiske och vattenbruk mot mer hållbara livsmedelssystem. Vidare ska kommissionen under 2022 föreslå en hållbar standard för försäljning av fisk och skaldjur. Kommissionen anger också att ett initiativ för algindustrin i EU ska presenteras samt att åtgärder för vidare stöd av övergången till en digital fiskerikontroll kommer komma.

II Stödja utvecklingen av en hållbar blå ekonomi

II.I) Kunskap om havet

I avsnittet nämns det Europeiska marina observations- och datanätverket EMODnet, EU:s satellitprogram Copernicus och Digital Twin of the Ocean som huvudverktygen för att öka kunskapen om haven. Detta arbete avser att bidra till FN:s årtionde för havsforskning för hållbar utveckling. Social kunskap nämns också och indikatorer för hållbar blå ekonomi.

Kommissionen ska senast 2022 ha förberett ett initiativ för havsobservation som ska harmonisera all den befintliga data som redan finns och som är på väg in. Tillika under 2021 ska kommissionen färdigställa ett observatorium för blå ekonomi som ska publicera årliga rapporter om hållbar blå ekonomi.

En metodologi ska presenteras som ska integrera begreppet ”naturligt kapital” i ekonomiska beslut.

2020/21:FPM115

II.II) Forskning och innovation

I avsnittet nämns att de kommande projektutlysningarna inom ramen för programmet Horizon Europe kommer att spela en avgörande roll inom forskning och innovation inom den blå ekonomin. Förutom Mission Ocean, som är en portfölj med projekt och åtgärder under Horizon Europe, påtalas att det nya europeiska partnerskapet för en klimatneutral, hållbar och produktiv blå ekonomi, som man tänker sig ska starta under 2023, ska stödja och stärka omställningen till hållbar blå ekonomi.

II.III) Investeringar

I detta avsnitt anges att stora delar av nuvarande investeringar i den blå ekonomin är ohållbara. Även år 2030 kan så mycket som en tredjedel av investeringarna fortfarande brista i hållbarhet, enligt kommissionen, och det betonas att det är av största vikt att säkra att alla investeringsbeslut integrerar hållbarhet. I avsnittet lyfts ”Sustainable Blue Economy Finance Initiative” och EU:s nya Taxonomi för hållbara investeringar fram som olika verktyg att styra om investeringar till hållbarhet.

Kommissionen kommer att samarbeta med Europeiska investeringsbanken för att stötta åtgärderna för att minska föroreningarna i europeiska hav, samt samarbeta med Europeiska investeringsfonden för att utforma en ram som underlättar användningen av finansiella instrument för att nå en hållbar blå ekonomi. Vidare, med fokus på mindre företag, kommer kommissionens Blue Invest-plattform att tillhandahålla skraddarsytt stöd, synlighet och tillgång till investerare.

II.IV) Kunskaper och jobb

Avsnittet tar upp vikten av att högteknologiska företag behöver tillgång till kvalificerad arbetskraft samt att allmänhetens uppfattning om karriärer i den blå ekonomin måste förbättras.

Kommissionen siktar på att uppmuntra och underlätta skapandet av kompetenspartnerskap som är relevanta för den blå ekonomin, samt främja införlivandet eller antagandet av konventioner för att förbättra arbetsförhållandena och bilden av yrken inom den blå ekonomin.

III) Skapa villkoren för hållbar förvaltning

III.I) Havsplanering

Kommissionen inleder avsnittet med att deklarerat att ju större efterfrågan på användning av maritimt utrymme, desto viktigare är det med fysisk planering.

Kommissionen ska rapportera på genomförandet av havsplaneringsdirektivet från 2014 samt förbereda förslag på hur kommissionen kan underlätta gränsöverskridande samarbete på området. Kommissionen kommer även inleda en översyn av havsmiljödirektivet under 2021 och, baserat på resultatet, eventuellt se över direktivet till 2023. Slutligen ska kommissionen även förbereda en vägledning för ekosystembaserad havsplanering och främja fleranvändning av marint utrymme genom att kombinera olika aktiviteter på samma plats.

III.II) Medborgarengagemang och havsmedvetenhet

I avsnittet lyfts begreppet medborgarengagemang av kommissionen som kretsar kring att den hållbara blå ekonomin både kommer att uppmuntra och förbättras genom medborgarnas engagemang. Kommissionen hävdar att europeiska medborgare, och särskilt unga människor, värdesätter god havsmiljö och stöder hållbara hav.

Kommissionen ska skapa ett nätverk av europeiska skolor för att havsrelaterade frågor ska få mer plats i skolundervisningen.

III.III) Havsbassänger, regionalt samarbete och stöd till kustregioner

Kustregioner och öar är nyckelaktörer i den blå ekonomin, menar kommissionen. Vidare finns det ett tydligt mervärde i att hantera gemensamma utmaningar och skydda gemensamma varor genom regionalt samarbete.

Kommissionen påpekar som exempel att över hälften av EU:s anläggningar för turistboende finns i kustområden samt att efterfrågan på ”långsam turism”, att vara utomhus samt naturbaserade destinationer har ökat.

Kommissionen siktar på att med hjälp av EU-medel främja och stödja utvecklingen av ekoturism för hav och kust. Vidare avser kommissionen att hjälpa städer och regioner att hantera den gröna och digitala övergången på lokal nivå och utnyttja EU-medel och incitament till fullo.

III.IV) Maritim Säkerhet

I detta avsnitt lyfter kommissionen fram utmaningar kopplat till miljösäkerhet, som innefattar att förutse och hantera klimatförändringar och förebygga olagliga utsläpp, avfallsdumpning, olyckor och andra miljörisker. Kommissionen lyfter vikten av att stärka förmågan att dela information och

pekar särskilt ut den gemensamma maritima informationsdelningssystem CISE.

2020/21:FPM115

Kommissionen ska föreslå att CISE:s operativa fas lanseras 2024, med förbehåll för resultaten från övergångsfasen, för att skapa ett komplett informationsutbytesystem mellan sjöövervakningsmyndigheterna i EU.

III.V) Främja en hållbar blå ekonomi utomlands

I avsnittet anger kommissionen att främjandet av en hållbar blå ekonomi för EU inte kan stanna vid våra gränser. Många värdekedjor inom hållbar blå ekonomi är globala och utsatta för global konkurrens, och EU-aktörer gör affärer över hela världen.

Vidare anför kommissionen att vid internationella förhandlingar bör EU förespråka att marina mineraler i det internationella havsbottensområdet inte kan utnyttjas innan effekterna av djuphavs brytning på den marina miljön, på biologisk mångfald och på mänskliga aktiviteter har undersökts tillräckligt.

Kommissionen ska, på den 15:e konferensen mellan parterna i FN:s konvention om biologisk mångfald, förespråka ett ambitiöst globalt ramverk för biologisk mångfald efter 2020. Det ska skydda och återställa marina ekosystem och livsmiljöer samt inkludera ett globalt avtal för att skydda minst 30 procent av världens havsområde.

5 Avslutande sammanfattning

I detta meddelande presenteras kommissionens förslag till en havspolitik för detta decennium och för att göra den övergång som planeras i den europeiska gröna given till verklighet i havsekonomin. Det kommande ”Mission Ocean, Seas and Waters”, som är en portfölj med initiativ och åtgärder under Horizon Europe, kommer att komplettera denna agenda. Kommissionen kommer att arbeta tillsammans med Europaparlamentet, rådet och andra EU-institutioner för att genomföra den framlagda dagordningen och åtgärderna. Kommissionen kommer att göra insatser för att nå ut till alla maritima intressenter och få dem att engagera sig i utformningen av en hållbar och rättvis blå ekonomi.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet anför inga bindande förslag eller regler och påverkar därmed inte gällande svenska regler. I flera fall anges redan pågående eller kommande processer som kan komma att påverka på gällande svenska regler, men dessa initiativ i meddelandet är knutna till sina egna processer.

Meddelandet anför inga bindande förslag eller regler och har därmed inga budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen är positiv till kommissionens övergripande syfte att få den blå politiken i linje med den Gröna Givens genom att till exempel stärka de tre olika perspektiven av hållbarhet – socialt, ekonomiskt och miljömässigt, öka cirkuläriteten i den blå industrin och att bättre integrera förvaltningen av olika maritima intressen. Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Många medlemsstater har uttryckt sig positivt och ingen skarp negativ åsikt är känd. I de rådslutsatser för den blå ekonomin som antogs 17 maj 2021 är den generella inriktningen liknande den som framförs i kommissionens meddelande och man kan därför anta att rådet och kommissionen har en liknande syn på helheten för den blå ekonomin.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända förutom den europeiska rederiföreningen (ECSA) som var positiv i sitt skriftliga utlåtande.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Meddelandet anför inga bindande förslag eller regler och påverkar därmed inte gällande svenska regler. Meddelandet spänner över en stor ämnesbredd samt stor variation av typ av initiativ varför detta inte är applicerbart. De angivna initiativen i meddelandet är knutna till sina egna processer, förhandlingar och rättsliga grunder.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

2020/21:FPM115

Meddelandet spänner över en stor ämnesbredd samt stor variation av typ av initiativ varför detta inte är applicerbart. De angivna initiativen i meddelandet är knutna till sina egna processer och förhandlingar.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet i sig har inte en uttalad fortsatt behandling. Däremot har den angivit rådande- eller kommande processer som har sina egna processer och tidsangivelser.